

Kariérne poradenstvo

V súčasnej dobe zmeny na pracovnom trhu kladú oveľa väčší dôraz na voľbu vzdelávania, povolania a voľbu profesijnej cesty. Dôležitú úlohu v tejto oblasti má kariérne poradenstvo, hlavne u mladých ľudí a absolventov škôl. Práve preto Vám (študenti, pedagógovia, rodičia) chceme osvetliť a viac priblížiť systém poradenských služieb zameraných na podporu profesijnej orientácie, voľbu povolania a optimálnej vzdelávacej a profesijnej cesty.

V etape vedomostnej spoločnosti sa dostáva kariérne poradenstvo do popredia záujmu, nakoľko predstavuje významný nástroj zosúladovania profesionálneho správania sa jednotlivcov (vrátane ich odbornej prípravy, potrebných kompetencií) s potrebami trhu práce.

Práca a teda aj povolanie sú dôležitou súčasťou života každého človeka. Naše povolanie, podľa Štefana Vendela (2008) ovplyvňuje to, ako sme spokojní so svojím životom, životným štýlom, taktiež povolanie ovplyvňuje spôsob trávenia voľného času. Odhaduje sa, že len asi 18% ľudí má zamestnanie, ktoré im umožňuje uspokojivú sebarealizáciu.

Úspešné vyriešenie otázky výberu štúdia a povolania znamená, že sa človek rozhodne pre vzdelanie a povolanie, v ktorom sa častejšie stretáva s úspechom a uznaním, čo má v konečnom dôsledku vplyv na zvyšovanie kvality života. Stručne povedané, náplňou kariérneho poradenstva je riešenie otázok voľby povolania – kariérneho zamerania. Kariérne poradenstvo môže podľa uvedeného autora zaistiť, aby individuálne rozhodnutia o vlastnej pracovnej budúcnosti boli podložené dobrými informáciami a obmedzili niektoré nežiadúce javy – napríklad nedokončenie prípravy na povolanie, alebo neschopnosť zaradenia sa na pracovnom trhu

spôsobené nesúlalom medzi ponukou a dopytom. Výberom nevhodného povolania sa človek vystavuje riziku nezamestnanosti.

Kariérne poradenstvo poskytuje ľuďom pomoc tým spôsobom, aby boli schopní plánovať a riadiť svoj vlastný život s väčšou samostatnosťou a kompetenciami. Každý jednotlivec musí prevziať zodpovednosť za svoj kariérny vývoj, vrátane toho, že sa učí novým zručnostiam a vedomostiam. Istota v práci dnes stále viac spočíva nie v oddanosti jednému zamestnávateľovi, ale v zamestnateľnosti, ktoré môže investovať do nových príležitostí keď sa naskytnú. Nové chápanie kariéry podľa Š. Vendela (2008) spočíva v celoživotnom zdokonaľovaní jednotlivca a v postupoch učenia a v práci. To všetko vyžaduje podporu, ktorá vytvára súčasť kariérneho poradenstva. Nie je to jednorázová pomoc mladým ľuďom vstupujúcim na trh práce. V súčasnej dobe nemôže mladý človek počítať s tým, že kvalifikácia, ktorú získa v škole, bude jeho celoživotným zdrojom obživy. **Kariérne poradenstvo v tejto súvislosti chápeme ako poradenstvo celoživotné.**

Už Ján Amos Komenský v diele Didaktika (1632) sa zaoberal optimálnym pracovným zaradením podľa starej zásady správny človek na správnom mieste. Je známe, že pracovná a životná spokojnosť človeka závisí na stupni, v akom môže vo svojom zamestnaní nájsť uplatnenie schopností, osobnostných vlastností, potrieb a záujmov, to znamená realizovať sa.

Kariérne poradenstvo v dnešnej situácii nemôže byť len vecou rezortu školstva, rezortu práce a sociálnych vecí, ale mali by ho poskytovať aj zamestnávatelia, to znamená že nemá byť len jednorázovou pomocou mladému človeku na konci školy, ale malo by pokračovať v priebehu celého pracovného života. Odrazovým mostíkom pre aktivizáciu kariérovej cesty

mladých ľudí je neustály pohyb vo svete informácií. Práve potreba a dôležitosť tohto neustáleho pohybu sa stáva kľúčovým bodom zámeru, ktorý by sa dal charakterizovať ako priblíženie a rozšírenie aktuálnych spôsobov práce s informáciami týkajúcich sa ďalších možností štúdia študentov. Pri práci so študentmi pozorujeme, že málo využívajú dostupné informácie na internetových stránkach, ktoré poskytuje množstvo aktuálnych informácií. V elektronickom časopise pre študentov s tematikou: „Kam po škole“ sa dočítate že k najzaujímavejším profesiám patrí podľa mladých ľudí na Slovensku povolanie právnik, vedca, manažéra, pracovníka v IT sektore a pracovníka v oblasti reklamy a marketingu. Záujem o odborné vzdelanie klesá a tak učilištia majú problém naplniť stavy, niektoré profesie aj počas krízy chýbajú. Veľmi veľa informácií získate aj návštevou portálu www.skolaplus.sk, www.povolania.eu, www.istp.sk,

Kroky kariérneho poradenstva

- 1. krok: Poznávanie** – je prvým predpokladom poradenstva pri výbere školy, prípadne povolania. Uskutočňuje sa buď formálnym testovaním (psychologické testy, dotazníky), alebo neformálne v priebehu interakcie poradcu s klientom. Testom rozumieme skúšku schopností a výkonností, v ktorých existujú správne odpovede. Pojem dotazník označujeme za metódu, ktorou zisťujeme preferencie alebo názory respondenta a nemá žiadne správne či nesprávne odpovede. Väčšinou dotazníky používané v poradenstve zisťujú záujmy, hodnoty a osobnostné vlastnosti.

2. krok: Získavanie informácií o svete práce – informácie o školách a povolaniach sú druhým predpokladom pre rozhodovanie o výbere povolania. Úlohou poradcu je pomôcť klientovi získať potrebné informácie. V kariérnom poradenstve je nutné brať do úvahy tri aspekty informácií. Prvým je typ informácií, napr. popis povolania, pracovné podmienky alebo dostupnosť povolania. Druhým je klasifikácia, ktorá umožní študentovi i poradcovi zmysluplne usporiadať zamestnania. Po tretie je užitočné vedieť aké požiadavky vyžaduje povolanie, o ktorom študent uvažuje.

3. krok: Spojenie informácií o sebe a o svete práce – je dôležitým cieľom kariérneho poradenstva. Príklady povolaní vhodných pri danom testovom výsledku môžeme nájsť v príručkách niektorých testov. Súčasťou niektorých kariérových informácií – takými sú hlavne profesiogramy – sú také informácie o schopnostiach, záujmoch, hodnotách a osobných vlastnostiach, ktoré dané povolanie vyžaduje. Informácie o školách a povolaniach poskytujú i počítačové programy profesijnej orientácie. Nemerajú osobnostné vlastnosti ani schopnosti, ale poskytujú možnosť poznať záujmy, hodnoty, prípadne možnosť vyjadriť sa o svojich schopnostiach. Kariérne informácie sa porovnávajú so schopnosťami, záujmami a hodnotami klienta, a ten môže potom skúmať informácie o povolaniach a školách, ktoré zodpovedajú jeho sebahodnoteniu. Počítačové programy pomáhajú pri rozhodovaní o voľbe štúdia a povolania hlavne tým, že znižujú počet alternatív, o ktorých klient uvažuje. Výhodou počítačových programov je, že sú interaktívne. Inými slovami, keď študent zodpovie niektoré otázky a získa spätnú informáciu, môže si vybrať ktorúkoľvek

časť programu k podrobnejšiemu prieskumu. Počítačový program je možné použiť namiesto iných testov alebo dotazníkov, alebo spoločne s nimi. Pritom si musia študenti uvedomiť, že ani testy, ani elektronické programy nemôžu pomôcť klientovi pri riešení ťažších problémov, akými sú tlak rodičov na voľbu nechceného povolania.

Keď postupne poznávame alternatívy, môže vzniknúť potreba získať špecifické informácie. Veľmi vhodný spôsob sú rozhovory s ľuďmi v konkrétnom povolaní, podrobnejšie informácie môže študent strednej školy načerpať, keď si prácu vyskúša sám (ako brigádu, na čiastočný úväzok).

Spracovala: Mgr. Eva Štefanová
sociálna pracovníčka